

گوناگونی استفاده از سودمندی فناوری در آموزش

امروزه فناوری در همه جا با ماست و با هر گوشه از زندگی روزمره ما گره خورده است. به طوری که خرید، رفت و آمد، ارتباطات، سرگرمی و به ویژه یادگیری‌های ما، همه تحت تأثیر فناوری قرار دارند. بنابراین، نمی‌توان حضور پرنفوذ فناوری را در زندگی انکار کرد. حتی با همهٔ دغدغه‌ها و نگرانی‌های موجود، نمی‌توان از سودمندی آن در افزایش توانمندی انسان در حل مشکلاتش چشم پوشید. از این رو، عاقلانه‌تر آن است که فناوری را با همهٔ قدرتش در اختیار بگیریم، نه اینکه اختیار خود را به دست فناوری بسپاریم. به طور کلی، فناوری به تنهایی نه ارزش است و نه هدف. این انسان است که با نحوهٔ استفاده از فناوری به آن ارزش می‌دهد و برای رسیدن به اهداف از پیش تعیین شدهٔ خود، از آن بهره می‌برد.

از آنجا که فناوری قدرت می‌افزاید، پس باید این قدرت را خوب بشناسیم و شیوهٔ استفاده از آن را یاد بگیریم که این قدرت، در عین مفید بودن، اگر کنترل نشود، ممکن است بسیار خطرناک و ویران کننده هم باشد.

اینک به منظور آشنایی با سودمندی فناوری در آموزش، کارکردهای آن را در کار معلم، دانش آموز و نظام آموزشی مدرسه توضیح می‌دهیم، به این امید که برای پیشرفت و تعالی نظام آموزشی خود، آگاهانه و به بهترین شکل ممکن از آن بهره‌مند شویم. به قول مولوی، اگر بدانیم و یقین کنیم که می‌دانیم، آن وقت است که می‌توانیم اسب شرف خویش را در گنبد گردون بجهانیم.^۱

سودمندی فناوری برای معلم

معلمانی که در محیط‌های غنی از فناوری (مثل مرکز یادگیری یا مرکز رسانه‌های آموزشی) قرار می‌گیرند و فناوری را با فرایند یاددهی و یادگیری ادغام می‌کنند، خیلی زود به رشد حرفه‌ای می‌رسند، چرا که:

۱. با انواع فناوری و ویژگی‌های آن آشنا می‌شوند و نحوهٔ استفاده از آن را در پیشبرد برنامهٔ درسی یاد می‌گیرند.
۲. متوجه می‌شوند که می‌توان از فناوری برای تسهیل و تسریع در امر یاددهی و یادگیری به نحو مطلوب استفاده کرد.
۳. با استفاده از فناوری بینش جدیدی در تدریس و یادگیری پیدا می‌کنند و می‌کوشند تنوع و نوآوری بیشتری را در آموزش به وجود آورند.
۴. به تجربه درمی‌یابند، وقتی دانش آموز به شیوهٔ معنادار و فعال یاد می‌گیرد، عمق دانش و پایداری آن به مراتب بیشتر از یادگیری حافظه‌مدار است. لذا تلاش می‌کنند فرصت‌های بیشتری را برای ایجاد تجربه‌های جدید یادگیری در کلاس درس به وجود آورند.

سودمندی فناوری برای دانش آموز

از سوی دیگر، وقتی دانش آموزان در کلاس درس با فناوری‌ها، به ویژه فناوری‌های جدید، کار می‌کنند، مهارت و ورزیدگی ذهنی و عملی پیدا می‌کنند.

فناوری:

- در موقعیت‌های کاری و مشاغل آینده دانش‌آموزان بسیار تأثیر می‌گذارد.
- کاربرد آن موجب تنوع سبک‌های یادگیری می‌شود.
- با ایجاد موقعیت‌های مناسب تعاملی، شوق همکاری و مشارکت در مطالعه گروهی و پیشرفت تحصیلی را در دانش‌آموزان افزایش می‌دهد.
- دانش‌آموزان را افرادی توانمند و کارآمد برای جامعه بار می‌آورد.
- شرایط کلاس درس و محیط یادگیری را بسیار بانشاط و هیجان‌انگیز می‌کند و در نتیجه دانش‌آموزان تمایل بیشتری به یادگیری نشان می‌دهند.
- به همراه ابزارهایی مانند رایانه، تلفن همراه و تبلت، دانش‌آموزان را به روز می‌کند.
- معلم را به رویکرد راهبری در آموزش و دانش‌آموز را به خودیادگیری نزدیک‌تر می‌کند. به عبارت دیگر، با استفاده از فناوری، معلمان رشد حرفه‌ای بیشتری کسب می‌کنند و دانش‌آموزان به رشد و کمال و اعتمادبه‌نفس در خود یادگیری می‌رسند.

سودمندی فناوری برای ارتقای مدرسه

به نظر می‌رسد، ایجاد تغییر و تحول در بینش و شیوه‌های آموزشی معلم و سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان، تغییرات و گرایش‌های جدیدی در نظام آموزشی مدارس به وجود آورده‌اند. مواردی از این تغییرات و گرایش‌ها عبارت‌اند از:

- آموزش در گروه‌های کوچک و دوری از روش آموزش به کل کلاس؛
- هدایت و راهبری آموزش و دوری از روش سخنرانی؛
- کمک به دانش‌آموزان ضعیف و دوری از تمرکز روی دانش‌آموزان قوی؛
- افزایش مسئولیت خودیادگیری در دانش‌آموز و دوری از تکیه دائم به معلم؛
- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر پایه بازده یادگیری و دوری از یادگیری حافظه‌ای؛
- همکاری و مشارکت در کلاس درس و دوری از رقابت با هم‌کلاسی‌ها؛
- یادگیری مطالب بر پایه نیازهای فردی و دوری از یادگیری اطلاعات و محتوای یکسان در همه دانش‌آموزان؛
- استفاده از چند رسانه‌ای‌ها در کنار تفکر گفتاری و دوری از تکرار رسانه‌ای‌های بدون گفتار.

در پایان، امیدواریم معلمان و مدیران ارجمند به منظور دوری از افراط و تفریط در بهره‌گیری از فناوری، همواره بر یافته‌های علمی و کارکردهای فناوری در آموزش تکیه کنند و برای طراحی و تولید رسانه‌ها و مواد آموزشی بهینه، رهنمودهای برنامه درسی ملی را ملاک و معیار کار قرار دهند. در عین حال، به این نکته توجه کنند که استفاده ابتکاری از فناوری در حل مشکلات آموزشی، بسیار مهم‌تر از خود فناوری است. همچنین، تولید فناوری‌های ساخت معلمان خودمان مفیدتر و سودمندتر از فناوری‌های موجود در بازار است، زیرا آنچه معلمان ما می‌سازند، با نیازها و شرایط محلی و بومی کشورمان تطبیق دارد و کارایی بیشتری در حل مشکلات آموزشی مدارس خواهد داشت. البته از رسانه‌های موجود در بازار هم می‌توان برای مطالعه و کسب تجربه‌های جدید و الهام از ابتکارات و خلاقیت به کار رفته در آن‌ها استفاده کرد.

دکتر عادل بغما

* پی‌نوشت‌ها

اسب شرف خویش در گنبد گردون بجهاند
لنگان خرک خویش به منزل برساند
در جهل مرکب ابدالهر بماند

۱. آن‌کس که بداند و بداند که بداند
آن‌کس که نداند و بداند که نداند
آن‌کس که نداند و نداند که نداند